

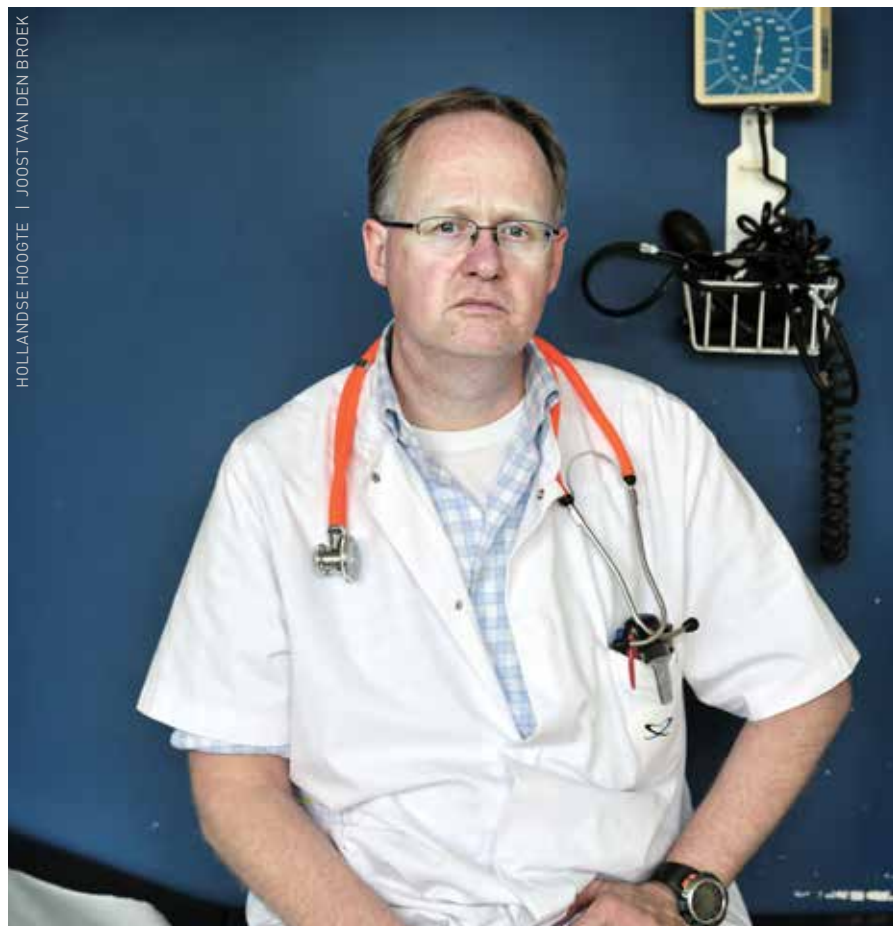
Strijder tegen dronken kinderen wint slag

De verhoging van de leeftijd waarop je alcoholhoudende dranken kunt kopen naar 18 jaar, is voorlopig een kroon op het werk van kinderarts Nico van der Lely. Hij strijdt al jaren tegen alcoholgebruik door kinderen. De wetswijziging die 1 januari van kracht werd, is een tussentijds resultaat.

Een kleine revolutie mag het wel heten, de laatste aanpassing van de Drank- en Horecawet. Sinds ruim een week mogen minderjarigen geen alcohol meer kopen, bezitten of in het openbaar gebruiken. Het geldt voor alle alcohol; er wordt dus geen onderscheid meer gemaakt tussen zwak en sterk alcoholische dranken. Over de voorafgaande wetswijziging die op 1 januari 2013 inging, werd bijna een decennium gediscussieerd: zou het wel haalbaar zijn om jongeren van onder de 16 strafbaar te stellen als ze alcohol in bezit zouden hebben? Om alcoholverkopers te verplichten leeftijd te controleren? Konden de gemeentes hun nieuwe taak als toezichthouder wel aan? De vragen waren terecht, de handhaving is nog lang niet overal op orde. Desondanks wordt het vanaf dit jaar dus nog een tikje strenger.

Pisang Ambon

Maatregelen om drankgebruik door jongeren terug te dringen, zijn geen overbodige luxe, afgaand op de meest recente cijfers: voor 16-minners lijkt het tij gekeerd, die drinken wat minder dan voorheen, maar de 16- tot 18-jarigen drinken nog steeds 'zorgwekkend veel'. In 2011 zei 20 procent van de 16-jarige jongens in het weekend meer dan twintig eenheden alcohol te drinken. Een opvallende rol in het alcoholdebat is weggelegd voor kinderarts Nico van der Lely. Sinds een jaar of tien staat hij bekend als dé bestrijder van alcoholgebruik door kinderen. Onvermoeibaar trekt hij langs televisie, kranten, gemeenteraden en bewindslieden, ontvangt wie het maar wil in het Reinier de Graaf in Delft, om te laten zien hoe de Polikliniek voor Jeugd en Alcohol werkt. Nog belangrijker: hij laat zien wat alcohol bij jongeren teweeg kan brengen. Hij heeft zonder twijfel bijgedragen aan de nieuwe manier waarop tegen alcohol en pubers wordt aangekeken. Van 'moet kunnen' naar 'niet verstandig'. Ongeveer tien jaar geleden zag de kinderarts een 13-jarig meisje op de SEH binnenkomen, die anderhalve liter Pisang Ambon op had: 'Ik was totaal geschokt.



Voor die tijd had ik wel eens kinderen opgenomen die te veel hadden gedronken, maar misschien eens in de twee jaar, en niet zo ernstig. Nu zag ik binnen een maand nog een kind met alcoholvergiftiging, en een maand later nog één. Het nam razendsnel toe.'

Daar moest iets aan gebeuren, vond Van der Lely, en wel in drie stappen: bewustzijn kweken, geld verzamelen en adviseren. Van verzekeraar DSW kreeg hij geld om onderzoek te doen, van het ministerie van VWS om, samen met kinderpsycholoog Mireille de Visser, een netwerk van Poliklinieken Jeugd en Alcohol op te zetten. Om bewustzijn te kweken waren data nodig, waarvoor hij een systeem opzette, waarbij elk kind dat in Nederland werd opgenomen met een alcoholvergiftiging bij hem werd gemeld.

De politie was een logische partner

Per postcodegebied is nu bekend hoeveel kinderen worden opgenomen en wat hun achtergrond is. Die data zijn essentieel, zegt Van der Lely: 'Die kan ik aan beleidsmakers laten zien; zij kunnen ze gebruiken bij het opstellen van nieuwe plannen en regels.' Een groot deel van zijn tijd besteedt hij aan stap drie: advisering. 'En dat is een kwestie van stug volhouden: ik heb jarenlang zestig presentaties per jaar gehouden. Elke burgemeester in Nederland kent mij inmiddels. Ik leg uit wat alcohol met het brein van jonge mensen doet, wat veel mensen in Nederland tot op de dag van vandaag niet weten. Ik breng de data, laat zien hoeveel jongeren drinken. En het allerbelangrijkste: ik geef voorbeelden, vertel over dat kind dat ik gezien heb, hoe ernstig het eraan toe was, wat het allemaal heeft meegemaakt aan ellende.' Die voorbeelden maken volgens Van der

Lely duidelijk dat hij als dokter een neutrale positie inneemt: 'Ik kan alleen vertellen wat ik weet en zie. Wat beleidsmakers er vervolgens mee doen is hun verantwoordelijkheid, maar ze moeten het wel weten, en vanaf het moment dat ik het gezegd heb, zijn zij verantwoordelijk. Als je zoveel gegevens aandraagt, op verschillende niveaus, verschillende delen van de samenleving, wordt het een *onewaystreet*, dan wordt het onvermijdelijk dat we die kant op gaan, naar de grens van 18 jaar.'

Het is geen toeval dat Van der Lely zijn boodschap zo succesvol uitdraagt: 'Als je een maatschappelijk probleem op de kaart wilt krijgen, kun je je niet beperken tot de gezondheidszorg. Je hebt anderen nodig, die hetzelfde probleem hebben.' De politie was een logische partner: 'Voor hun is het een groot probleem, jongeren die te veel drinken en volledig ontreemd problemen veroorzaken. Op een gegeven moment belde het hoofd van het Openbaar Ministerie mij op, die zei: 'Volgens mij hebben we hetzelfde probleem.' Zo is de as met de veiligheidswereld ontstaan. Totdat uiteindelijk zelfs Ivo Opstelten op werkbezoek kwam. Ook andere betrokken ministers zijn inmiddels langsgeweest.' Met als resultaat dus: de ophoging van de leeftijdsgrens voor alcoholaanschaf en -bezit.

Schotwonden

Zijn aanpak heeft Van der Lely geleerd bij het European Health Leadership Programme van INSEAD, een hoog aangeschreven, internationale opleiding, waar vooral managers zich laten bijscholen op het gebied van onder meer marketing en het bewerkstelligen van verandering. Niet de meest logische nascholing voor een Delftse kinderarts. Zo Delfts voelt hij zich ook niet: 'Ik ben Amerikaan van binnen. Dat merkte ik toen ik in de Verenigde Staten werkte, in een ziekenhuis in Baltimore, dat veel patiënten met schotwonden opving. Die werden met een helikopter aangevoerd, dat naast het ziekenhuis op een parkeerplaats landde. Men bedacht dat die helikopters op het dak moesten landen,

en dat de SEH en de operatiekamers op de bovenste verdieping moesten komen. Binnen een halfjaar was het gebeurd; ik vond het fantastisch dat zoiets mogelijk was. Met dat idee, dat je daadwerkelijk iets kunt veranderen, ben ik die alcoholhoek ingestapt. Ik kende mijn lacunes, die heb ik met die cursus aangevuld, daar heb ik geleerd hoe je iets kunt bereiken: omschrijf je doel glashelder, en zet je pad uit: hoe kun je dat doel bereiken, wat is het pad, wie heb je nodig, wat is de tijdstermijn, wat moet ik doen?' Hij verwacht niet dat vanaf nu geen jongere meer drinkt: 'Nee, dit is het begin, het zal nog wel vijf of tien jaar duren voor we zover zijn dat drinken onder jongeren de uitzondering is. Maar er komen discussies op gang. Dat is al vooruitgang.' Zelf zal hij zich vooral op het veiligheidsapparaat en de sportwereld gaan storten. Voetbal zeker? Nee, hockey: 'Want die tak doet het opvallend slecht als het gaat om drinkende kinderen.' ■

DE ALCOHOLVRIJE PUBER

Van der Lely schreef samen met Joke Ligterink en Mireille de Visser het boek *De alcoholvrije puber*, een 'praktische gids met informatie en adviezen waar ouders en anderen echt iets aan hebben'. Lezers van Medisch Contact kunnen dit boek met korting aanschaffen. Ga voor de kortingsbon naar medischcontact.nl/nascholing. Bij de nascholing over alcohol vindt u de bon die u kunt downloaden en printen.

web

Meer informatie over dit onderwerp vindt u hier: polikliniekjeugdenalcohol.nl



Volg de gratis online nascholing over het bespreekbaar maken van alcoholgebruik via medischcontact.nl. Nico van der Lely is een van de artsen die daarin aan het woord komen.